

RELATORIO APROBADO POLO CONGRESO SECTORIAL DE HORTA FROITA E FLOR

1.- INTRODUCCIÓN.

A destrución do modo de produción e comercialización tradicionais non levou consigo a aparición doutro modelo exitoso para os labregos e labregas galegos.

Nos últimos anos acentuáronse as características negativas do modelo de concentración da distribución, da perda de horticultores activos que abandonaron e a redución da rendibilidade xeral das explotacións, pero tamén se consolidaron espazos de comercialización alternativos que hai anos estaban xurdindo baseados na comercialización en canles curtas e na produción sostible.

Unha vez entrou o Estado Español na C.E.E., hoxe U.E., a aposta, no sector hortofrutícola, como en todos os demais, de concentración das producións, intensificación das mesmas para a obtención de “produtos” rendibles para as multinacionais da produción/distribución, fixo que, en base a normativas que supostamente avalan a calidade, seguridade, sanidade, trazabilidade... se fose destruíndo todo o potencial hortofrutícola galego, orientándose tamén este sector en base a monocultivos dependentes de tecnoloxía das multinacionais que nos levan a perda do noso patrimonio natural, cultural e xenético e á concentración de mercados e posibilidades comerciais para a distribución en plataformas unificando o produto e facendo anónimas a labregas e labregos que perden a relación directa co consumidor. A figura da labrega elimínase da cadea alimentaria, volvéndonos meros “manipuladores de alimentos”.

A situación do sector, que trataremos de analizar de seguido, está hoxe condicionada ademais por unha crise sistémica e económica global e por uns gobernos despreocupados do seu futuro.

2.- SITUACIÓN DO SECTOR.

O sector hortícola galego pasa por unha grave crise nos derradeiros anos caracterizada por unha situación continuada de prezos similares aos de fai anos, que en moitos casos non chegan a cubrir os custos de produción. O asociacionismo non está desenvolvido, e non existen estruturas comerciais fortes e dinámicas, co cal calquera tipo de iniciativa e moi difícil de levar a cabo por parte dos/as produtores/as. Aínda que existe unha demanda potencial importante de produtos galegos de calidade tanto dentro como fora de Galiza, non existe unha resposta organizada no sector produtor diante desta demanda potencial, sendo moi difícil vencer certas inercias de funcionamento. Aparecen novos xeitos de produción e comercialización que dan indicios de consolidarse no tempo, baseados no comercio responsable e a produción sostible ecoloxicamente. Constátase a cada vez máis difícil participación do pequeno labrego na gran distribución sendo expulsado e producíndose cada vez máis un proceso de integración vertical.

- Constátanse marxes abusivas da distribución con máis do 100% en moitos produtos do prezo final con respecto ao prezo percibido polos produtores e

produtoras. **Hai rappels inxustos impostos pola grande distribución, que redundan nos beneficios destes negocios privados en detrimento dos/as produtores/as. Do mesmo xeito existe unha manipulación do produto fraudulenta por parte dos intermediarios, que afecta directamente aos produtores e as produtoras.**

- Constátase así mesmo un aumento cada vez maior das importacións, mesmo de dubidoso control, de produtos hortofrutícolas para o mercado galego, procedendo, no caso das froitas, a práctica totalidade das consumidas no territorio galego de fóra do noso país sen ter en conta o noso dereito como pobo a alimentarnos e como labregas e labregos a producir os nosos alimentos.
- O modelo de produción intensivo, económica, social e tecnoloxicamente, é maioritario no sector, pero está supoñendo graves problemas: dependencia económica da distribución, cada vez máis concentrada nas multinacionais da alimentación; problemas de saúde evidentes e cada vez máis preocupantes entre os produtores e produtoras, pero tamén entre a cidadanía en xeral; problemas medio ambientais de residuos e contaminación.

A esta situación únese unha cada vez maior dependencia tecnolóxica (sementes, adubos, plantas, fitosanitarios...) afondando no modelo de integración das explotacións para poder producir nas condicións reclamadas polos “mercados” e reforzadas polas leis vixentes (paquete hixiénico-sanitario, normativas de calidade, trazabilidade...).

- O establecemento de leis e normativas, así como o cambio provocado nos horarios e nos hábitos de consumo, están creando mercados cada vez máis concentrados nas áreas comerciais, supoñendo xa en moitas zonas do país a imposibilidade de comprar produtos labregos galegos nos mercados: non existen leis que protexan nin potencien as hortalizas e froitas, frescas e/ou transformadas, procedentes das explotacións familiares, nin sequera para o mercado máis próximo, coa conseguinte decadencia noutros sectores económicos locais das vilas e cidades galegas xa que non se contempla o amplo abano de sectores que conviven e están con nos e interrelacionados con nós. **De feito constátase unha redución do número de produtores e produtoras que venden directamente o seu produto nas feiras e feiróns tradicionais, dándose un avellentamento nestes produtores/as, sendo en moitos casos xubilados e xubiladas.**
- Créase a raíz disto un mercado potencial de consumidores que procuran alimentos locais frescos e de calidade. Aumentan a venda directa e os circuítos de consumo responsable.
- A case inexistencia de empresas de sementes e de viveiros de horta e de froita obriga á dependencia máis absoluta en canto á tecnoloxía xenética de híbridos, OXMs... e limita as posibilidades de adaptación dos cultivos ao clima e solo galegos.
- Esta dependencia vai aparelada habitualmente á compra de paquetes tecnolóxicos completos para a produción (adubos químicos, fitosanitarios, etc) con

consecuencias cada vez máis graves non só na rendibilidade das explotacións senón tamén na saúde de quen produce e quen consume e, por suposto, no medio ambiente. O abuso deste tipo de prácticas poñen en dificultade e en perigo ás explotacións que queren desenvolver un modelo de produción sostíbel.

- O acervo xenético-cultural de variedades e prácticas de cultivo está practicamente perdido a nivel comercial, sendo residual o que queda e mantido fundamentalmente nas pequenas explotacións de autoconsumo polas mulleres, no caso das hortalizas, e polos homes, no caso das froitas: de aí entendemos que deriva a grande importancia tamén do mantemento destas explotacións se non queremos que sexa irreversible dita perda, mesmo para poñe-la en valor en circuítos comerciais alternativos os estipulados polo sistema intensivo de hoxe en día e na defensa da diversidade de sabores fronte a uniformidade que defenden as grandes industrias da produción e distribución de alimentos.
- Non existen rexistros públicos que protexan dito acervo, nin posibilidades legais de cultivo de variedades locais.
- Os parámetros e os controis de residuos en base á calidade e salubridade dos alimentos responden a criterios distintos dos que desexaríamos o sector produtor, xa que non garanten a nosa saúde como produtores/as nin protexen o medio ambiente. Os LMR (límites máximos de residuos) dos produtos hortofrutícolas varían cada ano e o listado de fitosanitarios permitidos tamén; as normas de calidade fanse en función do aspecto, tamaño, cor, aguante ao transporte, etc., cando ditos parámetros terían que ser en función a calidade nutritiva e a seguridade alimentaria dos consumidores, e non en función dos parámetros que só benefician a gran industria e a gran distribución.
- As administracións non informan aos consumidores/as destes cambios nin das súas consecuencias, o cal leva a unha grande parte da cidadanía a unha confusión absoluta do que é prexudicial para a súa saúde e o seu entorno, cando debería velar polo respecto o medio ambiente e promover técnicas de cultivo menos agresivas e industrializadas; achacádosenos en moitas ocasións aos labregos e labregas a responsabilidade do emprego de agrotóxicos na cadea alimentaria e non aos gobernos que os negocian coas multinacionais en organismos como a OMC ou a Unión Europea.
- A crise económica reduciu a venda na gran distribución de produto galego en beneficio de alimentos de lonxe.
- Os custes de transporte deberían de favorecer o consumo local o que podería ser nun futuro unha oportunidade pero actualmente as cifras non demostran iso.
- En canto ao asesoramento e a formación ás explotacións tamén vivimos neste sector un desmantelamento de todo servizo público non dependente de multinacionais co desmantelamento das O.A.C.s (Oficinas Agrarias Comarcais) e dos centros de investigación.

A Xunta de Galicia desaparece como referente no asesoramento e non ten iniciado

políticas de futuro no sector, mentres que as súas políticas Directrices de Ordenación do Territorio e a Lei de Augas son unha ameaza para o sector.

As subvención no sector para asesoramento están cada vez máis condicionadas a que os técnicos contratados polos labregos e labregas traballen para a Administración.

As ADFs foron un fracaso globalmente posto que se crearon moi poucas no país pola dificultade burocrática e financeira para a súa creación e sostemento.

Para a Horta o Contrato de Explotación Sustentable non valeu para nada xa que os parámetros non están adaptados á realidade do que é unha explotación hortícola.

Outro dos aspectos que caracterizan a situación da horta froita e flor é a falta de ordenación territorial que ocasiona dificultades insalváveis para o acceso á terra a un prezo razoábel para a práctica da agricultura.

O Sector da flor.

O escenario que atopamos neste sector en Galiza ven caracterizado polos seguintes elementos.

- Redución dos prezos de venda.
- Aumento das importacións de produtos de terceiros países, que empregan man de obra barata e sen dereitos laborais. Estas importacións non teñen as garantías en canto á aplicación de fitosanitarios e adubos que teñen que cumprir os/as produtores/as europeos/as.
- Dependencia total da tecnoloxía estranxeira pertencente a poderosas multinacionais.
- Aplicación masiva de pesticidas, co conseguinte risco para a saúde dos/as aplicadores.
- Perda de confianza por parte dos/as produtores na actividade cooperativa como vía para a comercialización.

Estes factores unidos á falla de redes comerciais alternativas, pouco investimento en investigación de mercados e marketing, o pouco desenvolvemento tecnolóxico propio, non posuír un produto con valor engadido e diferenciado, fan que aumenten os gastos de explotación, reducíndoos as marxes comerciais ate límites de poñer en perigo a viabilidade de moitas explotacións.

3.- PROPOSTAS DE ACTUACIÓN DO SLG.

Para o SLG o obxectivo principal é asegurar o mantemento e a incorporación de labregos e labregas; asegurar explotacións de horta e flor que sexan rendibles. Isto só se pode asegurar sobre o principio do respecto a soberanía alimentaria. Só é posible asegurar os nosos ingresos si se controlan os mercados e si se controlan dando prioridade a produción da Galiza, fronte as importacións e

invasión de produtos de fora. O principio de soberanía alimentaria da aos labregos e ás labregas un papel central na alimentación da poboación e unha lexitimidade social, fronte á concentración actual do poder da alimentación nas mans da gran distribución e da gran industria.

O gran problema no mantemento de explotacións é a flutuación de prezos cara arriba e caídas en picado que crean inseguridade e incerteza; polo que propoñemos unha mesa de prezos de produtos de horta e flor que fixe uns mínimos por debaixo dos cales haxa que intervir no mercado. Neste sector a comercialización é moi diversa; propoñemos un mecanismo de apoio directo que poidan solicitar aquelas explotacións que presenten facturas de venda por debaixo dos mínimos de referencia.

- **Fomentar a organización dos/as labregos/as para dar resposta aos cambios que se están producindo no mercado. As cooperativas deben de servir de instrumento comercial técnico, financeiro e de factor de estabilidade e solidariedade para os/as produtores/as. As cooperativas deben ter un funcionamento democrático baseado nas decisións dos seus asociados e asociadas, que defenda os intereses dos/as mesmos/as e que non actúen como un axente máis da grande distribución.**
- **Demandar políticas que apoiem e promociónen o consumo de froitas e hortalizas producidas no noso país en primeira instancia e en concreto na restauración colectiva dependente da administración (colexios, hospitais, xeriátricos, etc..) e nos actos promovidos pola mesma.**
- **Introducir o consumo responsábel nos contidos educativos dos colexios galegos.**
- **Eliminar as prácticas fraudulentas e enganosas da distribución no etiquetado de produtos hortofrutícolas non producidos na nosa terra, con implicación da administración pública no control.**
- **Investigación, control e publicidade por parte da administración das marxes comerciais existentes entre produción e consumo, establecendo medidas correctoras e/ou sancionadoras. Demandamos tamén a eliminación total dos rappels que unicamente favorecen á distribución.**
- **Apoio desde as administracións, mesmo con axudas directas, á redución de custes de produción e comercialización, mellorando as infraestruturas comarcais (rego, transportes, mercados..) e desenvolvendo políticas propias de abastecemento de insumos con recursos locais (materia orgánica, adubos, sementes, viveiros, tecnoloxía...) e recuperación e mellora de técnicas de traballo tradicional. Tamén demandamos que sexa subvencionable o material de segunda man.**
- **Potenciación do asesoramento público como xeito imprescindible de incorporación de xente nova ao agro, e tamén, o mantemento deste asesoramento para as explotacións xa establecidas.**

- **Que nos plans de incorporación e mellora se substitúa o contrato diante de notario, que supón uns custes adicionais, por un modelo suscrito diante da administración autonómica. Os tramites para as licencias de obra necesarias para estes plans de incorporación e mellora deben ser específicos para a actividade agraria con custes reducidos e de competencia da Consellería de Medio Rural.**
- **Para asegurar un emprego estable e remunerado é fundamental unha garantía nos ingresos. Isto, tendo en conta a diversidade de produtos de horta e flor, só é posible si se establece un mínimo de ingresos por activo. Pólo que propoñemos unha modificación do Contrato de Explotación Sustentable (CES) adaptándoo á realidade e ao que é unha explotación hortícola galega, no que se inclúa unha axuda directa, ligada á produción, cun máximo por activo de 6.000 euros, contando como activos as persoas cotitulares da explotación e cun máximo dun/dunha traballador/a por explotación.**
- **Promoción do emprego de sementes e material vexetal hortofrutícola adaptado ás nosas condicións edafoclimáticas, en variedades comerciais e dando prioridade ás variedades locais para poñelas en valor en circuitos comerciais alternativos os estipulados polo sistema intensivo de hoxe en día e na defensa da diversidade de sabores fronte a uniformidade que defenden as grandes industrias da produción e distribución de alimentos.**
- Prohibición expresa de emprego e cultivo de variedades transxénicas no país.
- Apoio á diversificación da produción hortícola e nomeadamente da frutícola.
- Establecer medidas que permitan a redución de sistemas de produción contaminantes, fomentando prácticas agrarias sostíbeis, puxando pola eliminación de produtos químicos nocivos **e fomentando prácticas que reduzan a dependencia do petróleo.**
- Derrogación da Lei de Augas.
- Control público e exhaustivo de residuos de agrotóxicos nos mercados finais, elaborando a administración galega políticas propias de investigación e información sobre os L.M.R. permitidos e os produtos fitosanitarios autorizados e das súas consecuencias na saúde e no medio, cuestionando mesmo o procedemento de autorización de agrotóxicos e as súas implicacións na saúde para todos os sectores de poboación (mulleres, maiores, nenos e nenas,...). **Nos lugares de venda de agrotóxicos, debe ser obrigatorio ter información sobre as características e toxicidade dos produtos en letra grande, lexible e entendible.**
- Programas de seguimento da aplicación de pesticidas para determinar os riscos reais aos que están sometidos/as os/as labregos/as, e ensaiar medidas correctoras no caso de que así sexa.

- Establecemento e fomento de medidas de apoio decidido ás canles de comercialización curtas no noso país (mercados locais, prazas de abastos, pequeno comercio, restauración, hostalería e turismo, comedores colectivos e/ou públicos...) **poñendo a disposición dos produtores e produtoras espazos dignos para os mercados**, reivindicando o papel de dinamizador que temos as labregas e os labregos na conservación e mantemento do noso medio rural, coa conseguinte revisión das medidas legais. **e a divulgación das vantaxes dos produtos locais e de tempada coa elaboración dun calendario de produtos de tempada.**
- **Adaptación das normas sanitarias, hoxe validas só para a industria, dos produtos transformados nas nosas explotacións (de gran valor tanto alimenticio coma cultural) que fagan posible a comercialización destes produtos.**
- Potenciación das políticas de identificación e márketing por parte das cooperativas e produtores/as galegos/as xa que no mercado da gran distribución non existe contacto directo co/a produtor/a, polo que hai que crear os vínculos que aproveiten a diferenza de apreciación que ten o/a consumidor/a entre os produtos do país e os de fora.
- Impulsar desde os gobernos un modelo de produción sostible e responsábel que xestione de xeito creativo os recursos naturais, produtor de alimentos sans para todo o mundo.
- Promoción entre a cidadanía, **facendo incidencia na educación dos mozos e mozas**, das vantaxes desta alimentación pola súa importancia para a saúde, o entorno e a economía local.
- Apoio con fondos públicos para o mantemento de pequenas explotacións hortofrutícolas no territorio, pola súa importancia social, económica, medioambiental e cultural.
- Revisión e adecuación de todos os apoios e axudas, apostando por criterios de sostenibilidade económica, social e ambiental.
- Aposta polo fortalecemento das relacións das produtoras e produtores coa cidadanía, para ir elaborando, debatendo e conquistando os obxectivos citados.
- Implicación da administración pública na recollida e xestión dos residuos plásticos e fitosanitarios.
- Desenvolvemento de políticas de ordenación do territorio para que exista terra agrícola con prezo agrícola. **Divulgar e promocionar o Banco de Terras como instrumento para a posta en valor das fincas infrautilizadas para a produción de alimentos.** Eliminación ou modificación das Directrices de Ordenación do Territorio. **É necesario facer efectiva a prohibición legal de forestación de terras agrarias**

- Recuperación dos Centros de Investigación Agraria para que na práctica sirvan para mellorar as técnicas produtivas das explotacións, creando liñas para investigar novas variedades, variedades locais e maquinaria adaptada ao noso país. As innovacións conquistadas deben ser para os/as produtores/as e non deben venderse para beneficio das casas comerciais.
- **Creación de liñas de formación para produtores e produtoras, orientadas cara redución de custos. Formación que debe basearse na produción de insumos obtidos na propia explotación para ser empregados no proceso produtivo (recollida de semente, produción de planta, reutilización e reciclaxe para os adubos, remedios naturais na defensa e prevención de enfermidades nas plantas, ...).**